

Parbestene Titan og Vulcanus poserer ved Søndre Tollbodkai i 1959. Foto via Harald Tvedt

VULCANUS

– 50 år på Bergen havn

Av Dag Bakka jr

I april kunne Vulcanus markere sitt 50-årsjubileum som slepebåt på Bergen havn. Den ble levert i april 1959 fra Bolsønes Verft i Molde til Det Bergenske Dampskibsselskab, som den gang var et anseelig rederi med 40 skip og 2500 ansatte inklusiv hoteller og landorganisasjon i Bergen. Vulcanus og søsteren Titan, som var levert noen måneder tidligere, skulle være bakkemannskap for virksomheten i hjembyen og gi en hjelpende hånd også ved Bergens Mek Verksteder, der Bergenske var største aksjonær. Gjennom de skiftende tider fra 1959 har Vulcanus vært i full sving, mens verden har forandret seg rundt henne.

Bergenske hadde hatt slepebåter på havnen i mange år, som Titan fra 1909. NSS-Opedalssamlingen

DET HAR SIDEN 1850-tallet alltid vært slepebåter på Bergen havn, og i mange år var de et fast innslag i havnebildet der de slepte kullekttere og flakeskuter, assisterte Amerikalinjen og Englandsbåten ved anløp og avgang, hjalp til ved dökksetting på Laksevåg og sjøsetting i Solheimsviken. Bergenske kjøpte sin første slepebåt i 1899, lille Rhea, og kom gjennom årene til å eie 11 slike båter. Også rival og samarbeidspartner Det Nordenfjeldske Dampskibsselskab hadde egen slepebåt på havnen, naturlig nok døpt Jarlen og med trøndernes røde belte på skorsteinen.

Med leveringen av Titan og Vulcanus i 1958/59 kunne Bergenske pensjonere sine gamle dampbåter ved samme navn; Titan fra 1909 og Vulcanus fra 1914. Den

motordrevne *Kronos*, en amerikansk-bygd DPC-type fra 1943, ble beholdt noen år, og i 1961 overtok selskapet også Nordenfjeldskes to båter i Bergen, den store dampdrevne *Jarlen* fra 1920 og lille *Rhea* fra 1894, som faktisk hadde vært Bergenskes første. *Jarlen* ble brukt endel, mens *Rhea* ble solgt og hugget. I 1964/65 ble også *Kronos* og *Jarlen* solgt, og fra da av ble *Titan* og *Vulcanus* alene om jobben.

Bergenskes slepebåter var på 50-tallet stasjonert i Bradbenkhopen, like nedenfor selskapets nye hovedkontor på Bradbenken. Rundt 1960 flyttet de over Vågen til Tollbodkaien, til hopen på sørsiden, hvor Bukser og Berging har stasjon den dag i dag.

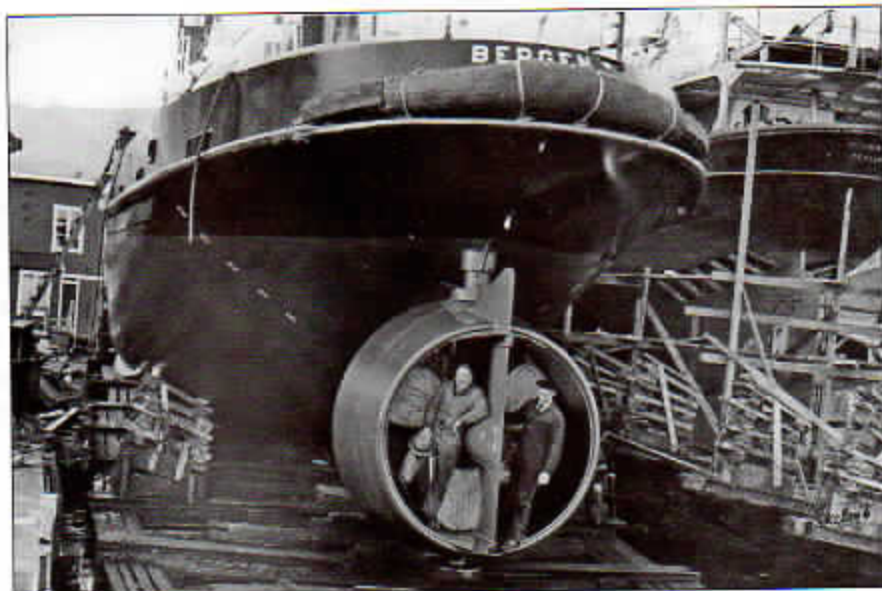
Etter moderne forhold fikk båtene ikke noe kraftig maskineri. *Vulcanus* har fremdeles sin originale 8-syl Alpha på 960 bhk, men Bergenske markedsførte den alltid som 1250 bhk; kanskje fordi dysepropellen faktisk øket trekraften betydelig. Men de fikk ord på seg for å være ualminnelig sjøsterke og kunne operere på kysten og senere i Nordsjøen med lekterslep. En gang passerte de Stad i liten storm uten engang å redusere farten, ifølge kaptein Svein Andersen. Båtene gjorde jevnt 12 knop i fri fart.

I mange år var tvillingene *Titan* og *Vulcanus* ofte å se i leden, på vei til Stord for utdocking av tankbåt, til Haugesund for sjøsetting, eller nordover. Med oljevirkomheten på 70-tallet ble det slep av moduler og lektre, og dette ble en travel tid. På 80-tallet dabbet virksomheten av; Bergenske ble omorganisert og båtene gikk inn i Bergenske Services AS. I 1986 ble de solgt til Bukser og Bjergning i Oslo, men beholdt navn og registreringshavn, selv om skrogene snart skulle bli røde.

At det i det hele ble noen artikkel om *Vulcanus* kan tilskrives Harald Tvedt, som gav meg en mengde bilder og opplysninger. Hans interesse ble vekket da han som ungdomskoleelev hadde arbeidsuke ombord i *Titan* i april 1976.

Slepebåtene hadde sine egne faste folk. På 60/70-tallet var det kaptein Hilmar Schröder, styrmann Monsen og maskinist Solheim på *Titan* og kaptein Svein Andersen, chief Alfred Hellesen på *Vulcanus* – de fleste av dem hadde vært med båtene siden de var nye.

«Slepebåtene hadde godt ord på seg for dyktighet mm», skriver Harald. «De var svært nøye med å være presise. Og da menes nærmest sekunder. Jeg husker vi skulle ut å møte et tankskip nær Sotrabroen for å

Fra byggingen av *Titan* på Bolsønes i 1958. Legg merke til dysepropellen.

Vulcanus i klassisk stil, foto Dag Bakka jr. 1969.

Ombord i *Titan* i april 1976, kaptein Schröder med Monsen og Solheim. Foto Harald Tvedt

KNM Narvik blir slept ut fra BMV Laksevåg av Samson og Titan, 3. april 1976, foto Harald Tvedt

slepe det inn til Mobils tank-anlegg i Eidsvåg. Vi gikk rolig ut fra Søndre Tollbodkai og tvers over Vågen til Festningskaaien for å hente en los fra skuret som stod der dengang. Løsen var noen minutter for sent ute og kaptein Schrøder gav ham en lekse jeg aldri har hørt maken til vedr. dette med å møte til rett tid. Men da vi var ute av Vågen var dette glemt og de hadde full fokus på jobben.»

Så la dette være et lite glimt av en maritim ekspertise og et havnebilde som har for-andret seg sterkt på 50 år. Men *Vulcanus* er der fremdeles!

PS: Er det sant, eller er det bare en myte, at når *Titan* og *Vulcanus* var underveis, så var det nøye bestemt hvilken båt som skulle gå først og at båtene skulle gå i formasjon med nærmest bare to meters avstand?

Vulcanus for inngående ved Nordnespynten, slik den er i virksomhet i sitt 50. år. Foto Harald Tvedt

ms TITAN

146 brt, 91.6/23.0/11.4 ft

8-syl Alpha 960 bhk

11.1958 Bolsønes Verft, Molde -168

Leveret til Det Bergenske Dampskibsselskab AS, Bergen

7.1982 Bergenske Services AS, Bergen

8.1986 Bukser og Beredskap AS, Bergen (Bukser og Bjergning AS, Oslo)

11.1987 Bukser og Bjergning AS, Oslo, reg Bergen

8.1989 Buner Bukser & Båttransport SS, Namsos, omdøpt *Ursus*

2004 Morland & Karlsen AS, Arendal, nytt navn *Skilso*

Fremdeles i bruk

ms VULCANUS

146 brt, 91.6/23.0/11.4 ft

8-syl Alpha 960 bhk

4.1959 Bolsønes Verft, Molde -169

Leveret til Det Bergenske Dampskibsselskab AS, Bergen

7.1982 Bergenske Services AS, Bergen

8.1986 Bukser og Beredskap AS, Bergen (Bukser og Bjergning AS, Oslo)

11.1987 Bukser og Bjergning AS, Oslo, reg Bergen

Fremdeles i bruk

Harald Tvedts gjensyn med Titan, nå som Skilso, i Brevik juli 2008.

50-årsjubilanten Vulcanus, se side 20, en vinterdag rundt 1976.

Foto Harald Tvedt